

Beszámoló

a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny 32. tanévéről

A Kulturális és Innovációs Minisztérium megbízásából a Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő által kiírt, „Tanulmányi és művészeti versenyek megrendezésének támogatása” című, NTP-TMV-M-24 kódjelű pályázati kiírásra benyújtott, NTP-TMV-M-24-B-0028 pályázati azonosítón nyilvántartásba vett Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny 2024/2025. tanévi megszervezése és lebonyolítása című pályázata a Támogató döntése alapján 2 500 000 Ft vissza nem térítendő támogatásban részesült.

A 2024/2025-ös tanévben a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Verseny már második alkalommal valósult meg a Könyvtárostánárok Egyesülete és az MNMKK Országos Széchényi Könyvtár szervezésében. Ez hazánk első és egyetlen, az információk és a könyvtárak használatára építő országos megmérettetése – összetett, nem egy tantárgyra szűkített tehetséggondozó verseny a 7–8. és a 9–10. évfolyamos tanulók számára. A megvalósítás a kezdetektől ötvözi a hagyományt és a modernitást: egyszerre vannak benne jelen a nyomtatott és a digitális források, az ismeretek és a logikus gondolkodás, de mindezek mellett kiemelt szerepet kap a versenyzők kreativitása is.

Új szervezőkkel is a hagyomány és a minőség útján

Az előző versenyévadot a hirtelen változás ellenére is sikeresen megvalósító intézményi páros az akkor kialakított együttműködés alapján a verseny céljainak, felépítésének és a hagyományoknak megfelelően folytatta a verseny szervezését. Továbbra is két szinten, három fordulóban bonyolították a versenyt. Az iskolai szintű válogatók az iskolai könyvtárakban, a könyvtárostánárok irányítása alatt zajlottak. Innen közvetlenül lehetett bejutni az országos fordulóba, melynek írásbeli része az egyes vármegyékben könyvtári helyszíneken került megszervezésre, döntője pedig a nemzeti könyvtárban zajlott, ez tovább emelte a verseny rangját.

A [megyei helyszínek](#), melyek között iskolai, vármegyei hatókörű városi, szak- és felsőoktatási könyvtárak egyaránt voltak, önkéntesen, szakmai elhivatottságból és magas minőségben végezték el a feladatot. Az írásbelire vonatkozó elégedettségmérő kérdőívet 52 könyvtárostánár (67%) töltötte ki, akik mind az országos (az ötfokú skálán: 4,8), mind a megyei szervezéssel (4,9) a tavalyinál is elégedettebbek voltak.

A döntőről szóló elégedettségmérő kérdőívet 13 kolléga (62%) töltötte ki, általában 4,4–4,5-re ítélték a tartalmat és a formát. A diákok (11 kitöltő, 46%) részben kritikusabbak voltak az átlagos 4-es és a szervezési 4,8-as értékeléssel. A jó eredmények az MNMKK OSZK kollégáinak köszönhetőek, akiknek kedvességét, odafigyelését, precizitását a szöveges értékelések is kiemelték. A diákok alacsonyabb, 4-es értékelését a verseny alatti internetkimaradás eredményezte, de mivel ez egyformán érintett mindenkit, az esélyek nem sérültek. Ez az előre nem tervezett helyzet alkalmas volt arra, hogy egy ilyen szituációban könyvtárhasználati tudásuk más oldalát is megmutassák, de érthetően a tanulókat zavarta az internet nélküli lét, még ha az csak 10 percig tartott is.

A döntő helyszínét és szervezési munka tekintélyes részét biztosító nemzeti könyvtár mellett a versenyt a Kulturális és Innovációs Minisztérium, a Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő Nemzeti Tehetség Programja, az *Élet és Tudomány* és a MATARKA Egyesület támogatta. A Babilon, a Bookline, a Móra kiadók és a United Way Magyarországnak köszönhetően könyvadománnyal támogathattuk a döntőbe jutott diákokon túl az iskoláik könyvtárait is.

Elsők a világban – könyvtári feladatok

Ebben a tanévben a verseny témája az „Elsők a világban” volt, mely szerteágazó lehetőségeket nyújtott az állatvilágtól a történelmen, kultúrtörténeten át a sportig. Az elsőséggel kapcsolatban nemcsak felfedezőkre, tudósokra lehet gondolni, hanem helyben és a világon bármiben elsőnek számítókra.

Az [iskolai forduló](#) során szó volt a világ és hazánk első bélyegeiről, az első szabadon választott országgyűlés első elnökéről és könyvtörténeti témákról is. A témaválasztás pontosításában a diákoknak is nagy szabadságuk volt a feladatmegoldás során, ezzel is segítve, hogy számukra motiváló témában mutathassák meg könyvtárhasználati tudásukat.

A 2025. február 24-i országos írásbeli fordulón a 7–8. évfolyamosok feladatlapja szövegértési feladattal kezdődött, melyben egy diákoknak kiírt írói pályázat feltételeit kellett értelmezni, majd ebből kiindulva végiggondolni, hogy a könyvtárhasználati tudásukkal hogyan alkothatnak egy közlésre szánt írást. Az időszak kiadványok jellemzőinek ismeretében fel kellett térképezni az *Élet és Tudomány* c. lap jellemzőit, hogy megismerjék: milyen rovatokkal működik a lap, melyikbe írnának, kinek kell elküldeni. Ezután elsőkről kellett adatokat gyűjteni és ellenőrizni is, hiszen a hiteles állítások alapvetően fontosak, ha közzé akarunk tenni valamit. Galamb József több dologban is elsőként számontartott magyar mérnök, a leglassúbb állatok és Hugonnai Vilma, az első magyar orvosnő témái közül végül ez utóbbival haladt tovább a feladatsor. Ennek során könyvtári adatbázisokban kellett utánajárni, hogy mások írtak-e a témában, majd a diftéria betegségen keresztül az orvostudomány fejlődését kell néhány adattal szemléltetni.

A [9-10. évfolyamosok](#) az *Élet és Tudomány* c. lapot arra használták, hogy annak témái és szerzői mentén szervezzenek egy pályaválasztással kapcsolatos podcastot kortársaiknak. Az egy-egy tervezett műsorszámban megjelenő szakmákkal kapcsolatban előadót kellett választaniuk, például a Magyar Tudományos Akadémia ezzel a céllal működtetett Alumni adatbázisából, vagy a megadott előadóról kellett többet megtudni. A verseny részeként nemcsak keresniük kellett, hanem a meghívotthoz szóló, munkájukkal kapcsolatos kérdéseket is kellett fogalmazni. A kiválasztott foglalkozások nagyon szerteágazók voltak, hiszen az ajándékba kapott ismeretterjesztő lapszámok és a könyvtárban elérhető források is minden témára kiterjednek, szélesítik a látókört. Így fókuszba került a nyelvész, a gyümölcskertész, a tudományfilozófus, a bankár és a keresztretjvény-készítő is.

A feladatok megoldásához szükség volt az ajándékba kapott lapszámokon túl a helyszínt biztosító könyvtár állományára és internetes keresésre is, a diákoknak használniuk kellett lexikonokat, naptárt, állathatározó könyvet, helyesírás-ellenőrző programot, könyvtári katalógust és a MATARKA cikkadatbázist.

Az elégedettségmérő kérdőíveken a felkészítő könyvtárostanárok ötös skálán 4,2-re és 4,1-re értékelték a két feladatlapot, ami egy-egy tizeddel jobb a tavalyi értékelésnél. Az elégedettebbek a kreativitást, a meglepő feladatokat, a változatosságot, a komplexitást, a gondolkodtatást, a figyelem szükségességét, a nyomtatott és online forráshasználatot emelték ki. A kritikák között a leggyakoribb a feladat megoldására rendelkezésre álló idő rövidsége volt, a negatívumok között megjelent a feladatok bonyolultsága és kiszámíthatatlansága, és az is, hogy a nyomtatott folyóirat használata volt nehéz, mert ilyet már alig látnak a diákok és az iskolai könyvtárak sem tudnak ilyeneket előfizetni.

A döntőben a diákoknak hagyományosan egy kisebb projektfeladatban kell komplexen és kreatívan alkalmazniuk könyvtárhasználati tudásukat. A 7–8. osztályosok egy műveltségi party játékhoz készítettek feladatkártyákat. Minden kártyához nekik kellett kiválasztani egy-egy tudományterületről valami/valaki első és ahhoz kapcsolódóan kellett öt kérdéstípusban feladatot alkotniuk. A játékot az aznapi „iskolai könyvtári éjszakán” ki is próbáltuk. A 9–10. évfolyamosok a döntőn folytatták az országos írásbeli fordulón megkezdett projektet. A „Pálya podcast”-ből addig kimaradt tudományterületek közül kellett egyet választaniuk, és az írásbeli

feladatsorhoz képest több szabadsággal és összetettebben kellett műsortervet készíteniük és arról meggyőzniük a képzeletbeli szerkesztőbizottságot, vagyis a zsűrit.

Mindkét feladat mini projektfeladat volt, amit 80 perces kézikönyvtári és online forrásokat használó felkészülés után kellett szóban bemutatni a könyvtárostánár zsűri és a diákmegfigyelők előtt. Az eredményhirdetés után könyvtári éjszakai programot hirdettünk egy közeli iskolai könyvtárba, útközben pedig egy budai várséta keretében meglepetésprogramként ettünk Európa legrégebben működő cukrászdájában.

A kérdőíveken a könyvtárostánárok a [döntő feladatait](#) érdekesnek (4,82) és megfelelő nehézségűnek (4,29) találták, míg a versenyzők valamivel kevésbé érdekesnek (4,64) és nehezebbnek (4,09) értékelték. A szöveges értékelésekből és a zsűri tapasztalataiból az derült ki, hogy a szituáció értelmezése, a feladat összetettsége ebben az évben nem okozott gondot, sőt egy diák több kötött szempontot várt volna. A megoldásban való nagy mozgásteret, a kreativitás lehetőségét többen kiemelték pozitívumként. A társasjáték esetén motiváló volt, hogy azt tényleg használni fogják egy iskolai könyvtárban.

A feladatlapok, mint ahogyan a korábbi években is, szabadon hozzáférhetők és újrahasznosíthatók a témában és az adott művekhez kapcsolódóan bármely könyvtári foglalkozáson, programon.

Több mint tehetséggondozás, ott, ahol van iskolai könyvtár

A program során könyvtárostánárok készítik fel a diákokat. A versenyre készülés során közösen áttekintik, hogy a témában milyen információforrásokat érdemes használni a könyvtárban és az online térben. Gyakorlásképpen megoldják és megbeszélik a [korábbi évek feladatait](#), meglátogatnak más könyvtárakat, és még a szokásosnál is gyakrabban keresik fel saját iskolai könyvtárukat.

A versenyszabályzat szerint a diákokat az iskola nevezi, így azoknak is van lehetőségük a részvételre, akinek iskolájában nincs könyvtár (a hazai iskolák kb. 40%-a), de a tapasztalat azt mutatja, hogy iskolai könyvtáros nélkül nincs könyvtárhasználati tehetséggondozás.

Versen्यünk törekszik arra, hogy széles körben biztosítson sikereket, így vármegyei és szakképzési rangsorokat is közzéteszünk. Emellett az országos írásbeli fordulón mindenki kap olvasnivalót ajándékba: a feladatlap mellékletét. Ezzel nemcsak a kiemelkedő tehetségek, hanem minél több diák bevonása a cél, hogy a felkészítési folyamatban minél többek információs műveltségének fejlesztése valósulhasson meg, hiszen az elmúlt években ez kiszorulóban van a tantervekből, az iskolai gyakorlatból.

A fejlesztő munkát segítik az iskolai munkába is beépíthető, változatos, modern módszertani szemléletű feladatok és az is, hogy a feladatlapok [teljes ponttáblázata](#) megismerhető, a döntőn nyújtott teljesítményéről pedig minden versenyző részletes szöveges értékelést kap.

A részvétel országosan stagnál, de megyénként változó

Az elmúlt évek csökkenő tendenciáját sikerült tavaly megállítani, ebben a tanévben pedig részben növelni, részben szinten tartani. Ebben a versenyévdában a tavalyival közel azonos számú, 78 iskolából, az iskolai fordulón és felkészítésben lényegesen több, 670 diák vett részt. Közülük a tavalyihoz hasonló számban, 185-en (korcsoportonként: 99+86) – 137 lány és 48 fiú – jutott be az országos írásbeli fordulóba. Ez a szám csak 4 fővel haladta meg a tavalyi létszámot, viszont a résztvevők között nőtt a 9–10. évfolyamosok aránya. Versenyzőket 36 általános iskola, 30 gimnázium (köztük 2 általános iskolai képzést is folytat) és 14 szakképző iskola indított. A legtöbben Budapestről, Heves, Veszprém, Vas és Zala vármegyéből jelentkeztek. Hajdú-Bihar kiesett a legnagyobb létszámú vármegyék sorából, Vas és Zala több résztvevővel vett részt. Nem volt nevező ebben az évben Tolnából, tavaly viszont Nógrádban nem tudtunk toborozni.

A nemzeti könyvtárban 2025. április 14-én, a könyvtárosok világnapján megrendezett döntőbe a hagyományok szerint [12-12 versenyző](#) jutott be: a 24 tanuló a felkészítő könyvtárostanárok kíséretében 21 iskolából érkezett hozzánk. A döntőbe jutottakra vonatkozó hírt ebben a versenyévadban [egy videóval](#) jelentettük be.

Eredmények

A feladatokon elért százalékos eredmények azt mutatják, hogy a feladatok nem voltak könnyűek a versenyzők számára. A verseny célja az érdekes és könyvtárhasználati tudással megoldható kihívások teljesítése volt, ebben sokan értek el jó eredményt. A 2024/2025-ös tanévben a legeredményesebbek ők voltak:

	1. helyezett	könyvtárostánára	iskolája
7-8. évfolyam	Henc Zsóka	Iványiné Nagy Kinga	Boldog Brenner János Általános Iskola és Gimnázium, Szombathely
9-10. évfolyam	Huszár Ágoston	Papdi Melinda	Szent István Gimnázium, Budapest
Szakképzés	Márton Dorottya	Kecskés Mária	Szent István Katolikus Technikum és Gimnázium, Sátoraljaújhely

A tehetséggondozást, a tanulók fejlesztését segítő az országos írásbeli fordulóról a teljes, feladat-itemekre bontott ponttábla is elérhető név nélkül. Kódszám ismeretében mindenki a saját elfogadott és nem elfogadott válaszait láthatja, és azt is, hogy milyen arányban kaptak pontok a többiek. A döntőbe jutott diákok munkájáról a felkészítő könyvtárostánár pedig nemcsak ponteredményeket, hanem szöveges értékelést is kap.

A teljes eredménytábla elérhető honapunkon.

Jövőre is folytatjuk!

Bízunk benne, hogy az ebben az évben is sikeresen zárt tanév után jövőre is számíthatunk a 23 könyvtár szervezőmunkájára és a növekvő tendenciát megtartva még több diáknak nyújthatunk lehetőséget arra, hogy kipróbálja magát és ráérezzen az információval való körültekintő munka örömére.

